

BULETIN INFORMATIV

Cuprins

Republica Moldova are un nou (vechi) Guvern – ce priorități a stabilit pentru perioada următoare?

Demisiile de la Curtea Supremă de Justiție – sabotaj, protest, sau simplă coincidență?

Republica Moldova condamnată la CtEDO în urma sancționării disciplinare a unui judecător

Codul de Procedură Penală ar urma să sufere modificări substanțiale. Despre ce este vorba?

Pe scurt

Despre CRJM

Centrul de Resurse Juridice din Moldova (CRJM) este o organizație necomercială care contribuie la consolidarea democrației și a statului de drept în Republica Moldova, cu accent pe justiție și drepturile omului. Suntem independenți și neafiliați politic.

SUSȚINE CRJM

REPUBLICA MOLDOVA ARE UN NOU (VECHI) GUVERN – CE PRIORITĂȚI A STABILIT PENTRU PERIOADA URMĂTOARE?

La 10 februarie 2023, după un an și jumătate, Guvernul condus de Natalia Gavrilița a demisionat. Motivele reale ale demisiei nu au fost făcute publice. În discursul său, Prim-ministra a menționat sumar despre „lipsa la nivel național a unei susțineri și încrederi, atât de majore, ca și de la partenerii de dezvoltare”. În aceeași zi, președinta Maia Sandu l-a desemnat pe **Dorin Recean**, consilier prezidențial în domeniul apărării și securității naționale și secretar al Consiliului Suprem de Securitate, în calitate de candidat la funcția de Prim-ministru.

La 16 februarie 2023, Guvernul lui Dorin Recean a fost investit în funcție cu votul a 62 de deputați. Programul său de activitate „Moldova prosperă, sigură, europeană” include trei priorități majore: deschiderea negocierilor de aderare la Uniunea Europeană, asigurarea ordinii în instituțiile statului, dezvoltarea economică, asigurarea păcii și stabilității în Republica Moldova.

Noul executiv va avea 15 ministere. Majoritatea miniștrilor au rămas aceiași, excepție făcând ministrul Justiției, al Finanțelor și cel al Infrastructurii și Dezvoltării Regionale. Schimbările mai includ introducerea componente de Digitalizare în cadrul Ministerului Economiei și instituirea Ministerului Energiei.

La 21 februarie 2023, Platforma Națională a Forumului Societății Civile a Parteneriatului Estic a transmis noului Guvern o serie de priorități. Pe partea ce ține de justiție și anticorupție, platforma recomandă crearea unui mecanism juridic intern de verificare a integrității candidaților la funcțiile de judecător și procuror la toate etapele carierei – admiterea la Institutul Național al Justiției, accesarea în profesie, promovarea și transferul într-o altă funcție, precum și accesarea în funcții de conducere. La fel, este necesară grăbirea adoptării noii Strategii Naționale de Integritate și Anticorupție și a Planului de Acțiuni al acesteia etc. În partea ce ține de protecția drepturilor omului este necesară modificarea procedurii penale pentru a investiga eficientă a cazurilor de tortură și pedepsire a tortionarilor; introducerea unui sistem de identificare a mascașilor în cazul intervențiilor în forță; introducerea unui sistem public de evidență statistică a măsurilor de urmărire penală, inclusiv a arestărilor, interceptărilor etc; elaborarea unei strategii pentru prevenirea și combaterea discursului de ură.

CENTRUL DE RESURSE JURIDICE DIN MOLDOVA

str. A. Șciusev 33,
MD-2001, Chișinău,
Republica Moldova

+373 22 84 36 01

+373 22 84 36 02

contact@crjm.org

www.crjm.org

crjm.org

crjmoldiva

Deschiderea negocierilor de aderare la Uniunea Europeană, asigurarea ordinii în instituțiile statului, dezvoltarea economică și asigurarea păcii în Republica Moldova – printre prioritățile noului Guvern.

La 28 februarie 2023, noul Guvernul a aprobat [Planul național de dezvoltare pentru anii 2023-2025](#) care propune îmbunătățirea condițiilor de trai, crearea unui sistem de protecție socială solid și incluziv, asigurarea unei guvernări incluzive și transparente, precum și edificarea unui sistem de justiție echitabil, incoruptibil și eficient. La fel, a fost aprobat [Planul de acțiuni al Guvernului pentru anul 2023](#). O serie largă de priorități conceptuale transmise de către societatea civilă au fost incluse în documentele de politici aprobate. În total, planul prevede realizarea a 656 de acțiuni, structurate în 16 capitole care corespund direcțiilor sectoriale de dezvoltare. Monitorizarea executării documentului va fi realizată lunar de Cancelaria de Stat.

DEMISIILE DE LA CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE – SABOTAJ, PROTEST, SAU SIMPLĂ COINCIDENȚĂ?

La 14 februarie 2023, Consiliul Superior al Magistraturii (CSM) a acceptat [cererile de demisie](#) onorabilă a 16 judecători de la Curtea Supremă de Justiție (CSJ). Aceștia sunt: Ala Cobăneanu, Svetlana Filincova, Iurie Diaconu, Victor Boico și Victor Burduh - din 1 martie 2023; Elena Cobzac - din 13 martie 2023; Nadejda Toma, Liliana Catan, Maria Ghervas, Galina Stratulat, Iurie Bejenaru și Ghenadie Plămădeală - din 31 martie 2023, precum și Victor Micu, Petru Moraru și Luiza Gafton, membri detașați în CSM, - din 17 martie 2023 și, respectiv, din 3 aprilie 2023. O singură cerere de demisie din 17 martie 202, a judecătoarei Nina Vascan, 3, are legătură cu atingerea plafonului de vârstă de 65 de ani. Ulterior, la data de 23 februarie 2023, CSM a aprobat [cererile de demisie](#) onorabilă ale alți patru judecători din cadrul CSJ, și anume: Dorel Mustață – președintele interimar al CSM, Vladimir Timofti – președintele interimar al CSJ, și magistrații Nicolae Craiu și Dumitru Mardari.

Magistrații demisionari nu au oferit detalii cu privire la demisie, însă, un motiv ar putea fi anunțarea de către Ministerul Justiției a [proiectului noii legi cu privire la CSJ](#), avizat pozitiv de către [Comisia de la Veneția](#). Proiectul în cauză urmează a fi adoptat în luna martie a anului curent și presupune evaluarea integrității etice, financiare și a profesionalismului judecătorilor CSJ. Potrivit proiectului, consecințele eșuării procedurii de evaluare pentru actualii judecători ai CSJ sunt: pierderea indemnizației unice de concediere (circa 12 000 EUR pentru un judecător cu 15 ani de experiență), pierderea pensiei speciale de judecător (circa 17 000 MDL lunar), imposibilitatea reprofilării în alte profesii juridice, precum ar fi avocat, notar, executor judecătoresc, administrator autorizat ș.a.

În următoarea perioadă CSJ va rămâne doar cu cinci judecători din cei [25 numiți în funcție](#). În aceste condiții, activitatea CSJ va fi afectată considerabil. De exemplu, din completul de judecată care examinează dosarul penal al ex-președintelui țării Igor Dodon, 2 din 3 judecători și-au anunțat demisia. Respectiv, continuitatea examinării acestui dosar este pusă sub semnul întrebării. Mai mult, din completul special creat pentru examinarea contestațiilor înaintate împotriva deciziilor Comisiei pre-Vetting, toți judecătorii și-au anunțat demisia, inclusiv judecătorul supleant. Blocarea procedurii de contestare ar putea însemna blocajul reformei de pre-Vetting pentru o perioadă nedeterminată.

Pe parcursul lunii februarie 2023, 20 din 25 de judecători în funcție ai CSJ și-au anunțat demisia. Patru magistrați demisionari sunt membri ai CSM. Sistemul judecătoresc riscă să intre în blocaj instituțional. Nodul discordiei pare a fi proiectul noii legi cu privire la CSJ, care presupune evaluarea integrității magistraților din cadrul instanței judecătorești superioare din țară.

La 20 februarie 2023, ministra justiției Veronica Mihailov-Moraru a avut o [întrevedere](#) cu mai mulți judecători din cadrul CSJ. Ministra a subliniat, printre altele, că evaluarea judecătorilor este un exercițiu unic care facilitează punerea în prim plan a judecătorilor integri și onești, iar magistrații care vor trece cu brio acest exercițiu vor beneficia de o creștere salarială substanțială. Mai târziu, la 21 februarie 2023, o [întrevedere similară](#), la care s-a pus accentul pe importanța primării interesului public suprem, a avut loc între ministra justiției și membrii CSM.

După finalizarea procedurii de pre-vetting, despre care CRJM a scris mai detaliat în Buletinele informative nr.51, 52 și 53, judecătorii urmează să se întrunească în cadrul Adunării Generale, [convocată de către CSM](#) pentru data de 17 martie 2023. La această adunare, judecătorii ar urma să aleagă o parte din viitoarea componență a noului CSM.

REPUBLICA MOLDOVA CONDAMNATĂ LA CTEDO ÎN URMA SANȚIONĂRII DISCIPLINARE A UNUI JUDECĂTOR

La 21 februarie 2023, Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CtEDO) a pronunțat hotărârea în [cauza Catană v. Republica Moldova](#). Cauza vizează sancționarea disciplinară a judecătoarei [Angela Catană](#), actuala vicepreședintă a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani. În anul 2011 și 2012, în urma acțiunilor disciplinare intentate de către Procurorul General, magistrata a [fost sancționată](#) cu „mustrare aspră” pentru că [ar fi amnistiat](#) într-un mod abuziv o persoană condamnată pentru viol în formă agravată și pentru că ar fi anulat ordonanțele de începere a urmăririi penale într-un caz de delapidare a averii, astfel depășind atribuțiile sale de judecător de instrucție.

În fața Curții Europene, Angela Catană a invocat încălcarea dreptului la un proces echitabil, privind sancțiunile disciplinare aplicate. În special, judecătoarea a deplâns lipsa garanțiilor de independență și imparțialitate a organului abilitat cu sancționarea judecătorilor, adică a CSM.

CtEDO a confirmat faptul că reclamantei i-a fost încălcat dreptul la un proces echitabil în cauza ce vizează sancțiunile disciplinare aplicate, subliniind că prezența, chiar și pasivă a unui membru al Guvernului, în cadrul unui organ abilitat să aplice sancțiuni disciplinare judecătorilor este problematică în raport cu cerințele [Art. 6 din CEDO](#), în special cu cerința de independență și imparțialitate a organului disciplinar. La fel de problematică a fost și prezența Procurorului General în cadrul acestui organ, în special atunci când procedurile disciplinare sunt inițiate de acesta. Lipsa transparenței cu privire la procesul decizional și rolul Procurorului General în cadrul CSM, dar și lipsa unei proceduri echitabile și transparente de selecție a membrilor non-judecători ai CSM, demonstrează că cerințele de independență și imparțialitate nu au fost îndeplinite.

CtEDO a atras atenția asupra faptului că în urma [modificării Constituției în anul 2021](#), componența CSM a fost și ea modificată. Astfel, cei trei membri *ex-officio*, inclusiv Ministrul Justiției și Procurorul General, nu mai fac parte din

CtEDO: cerința de independență și imparțialitate a organului disciplinar CSM nu a fost respectată în cazul sancționării judecătorei Catană

CSM, iar membrii non-judecătorești ai acestuia trebuie să fie selectați pe bază de merit, prin votul majorității calificate a Parlamentului și în urma unei proceduri transparente. Condamnarea Republicii Moldova la CtEDO confirmă încă o dată relevanța modificărilor Constituției prin care din componența CSM au fost excluși membrii *ex-officio*.

Prin prezenta hotărâre, CtEDO a obligat Republica Moldova să achite reclamantei Angela Catană 3 600 EUR drept prejudiciu moral și 1 355 EUR pentru costuri și cheltuieli de judecată.

CODUL DE PROCEDURĂ PENALĂ AR URMA SĂ SUFERE MODIFICĂRI SUBSTANȚIALE. DESPRE CE ESTE VORBA?

La 3 februarie 2022, Ministerul Justiției, în parteneriat cu CRJM și Fundația Soros Moldova, a organizat o masă rotundă pentru a discuta proiectul de lege privind modificarea Codului de Procedură Penală (CPP). CRJM, alături de experți naționali, a propus mai multe [recomandări novatoare](#) la [proiectul de lege](#) elaborat de Ministerul Justiției pentru îmbunătățirea acestuia. Propunerile se referă, în principal, la transparența procesului penal, simplificarea procedurilor penale, fortificarea garanțiilor procesuale împotriva unor eventuale abuzuri, precum și restabilirea rigorilor care impun o mai bună motivare a hotărârilor judecătorești.

În vederea transparentizării urmăririi penale și liberalizării prevederilor privind drepturile părții apărării la etapa urmăririi penale, s-a propus ca materialele urmăririi penale să nu mai fie confidențiale în automat. Experții CRJM mai propun ca victima și apărarea să aibă acces la materialele urmăririi penale și să participe la măsurile de urmărire penală, reducând astfel riscul abuzurilor.

În vederea înlăturării unor practici defectuoase curente, în proiectul de lege prezentat de Minister sunt reglementate situațiile care duc la nulitatea probelor și a încălcărilor de procedură care nu atrag după sine asemenea efecte. De asemenea, experții CRJM au propus sporirea garanțiilor pentru un proces echitabil. Asta înseamnă că admisibilitatea probelor urmează a fi examinată de judecătorul care examinează cauza în fond. Această modificare va ușura soluționarea cauzelor complexe.

Printre propunerile înaintate de Minister se regăsește și simplificarea procedurii de documentare și examinare a cauzelor penale. În cadrul reformei instituționale a sistemului judiciar, digitalizarea a constituit o prioritate. Astfel, pe lângă prevederea din proiectul de lege de a audia prin teleconferință persoanele aflate în detenție, experții au mai propus audierea prin teleconferință a martorilor și a altor persoane. În același timp, o altă recomandare a fost renunțarea la practica de transmitere în judecată a dosarului penal. Acest fapt va asigura că judecătorii nu și-au format o opinie în baza probelor inadmisibile din dosar.

Scopul discuțiilor privind modificarea CPP a fost de a identifica cele mai bune soluții pentru protecția drepturilor omului în procesul penal.

Modificările urmăresc, inclusiv, fortificarea garanțiilor procesuale împotriva abuzurilor acuzării prin eficientizarea procedurii de apel și recurs și prin introducerea regulii potrivit căreia judecătorul de instrucție trebuie să examineze toate plângerile primite până la transmiterea dosarului în instanța de judecată. Experții au recomandat și renunțarea la dispozitivele hotărârilor judecătorești. Hotărârile judecătorești trebuie emise integral, pentru a facilita calcularea termenului de atac și a spori calitatea motivării hotărârilor judecătorești.

În urma discuțiilor dintre experți și reprezentanții Ministerului Justiției, va fi elaborat un proiect de lege ce urmează a fi consultat public și supus avizării de către instituțiile abilitate.

I PE SCURT

La 2 februarie 2023, Parlamentul Republicii Moldova a votat [în lectură finală amendamentele](#) ce țin de răspunderea disciplinară a judecătorilor și privind activitatea inspecției judiciare. Proiectul are drept scop reformarea inspecției judiciare, asigurarea clarității și previzibilității abaterilor disciplinare, simplificarea procedurii de examinare a acestora, dar și a contestării sancțiunilor disciplinare aplicate. Proiectul mai prevede instituirea unei subdiviziuni în cadrul secretariatului Consiliului Superior al Magistraturii (CSM), care va asigura suport inspectorilor-judecători și colegiului disciplinar. Cu toate acestea, proiectul nu rezolvă problema lipsei de independență funcțională a inspecției judiciare față de CSM. Ultimul, în continuare, poate menține un control puternic asupra întregului mecanism de tragere la răspundere disciplinară a judecătorilor.

La 8 februarie 2023, Judecătoria Chișinău a admis parțial cererea de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției și [a decis](#) încasarea sumei de 800 000 MDL în beneficiul președintei Curții Constituționale, Domnica Manole. În 2016, pe numele ei a fost deschis un [dosar penal](#) în care i se incrimina că ar fi adoptat o [decizie ilegală](#). În 2019, procurorul și-a retras acuzațiile și instanța a [achitat-o](#). Reprezentanții Ministerului Justiției și ai Procuraturii Generale [au declarat](#) că despăgubirea [este excesivă](#) și că vor contesta decizia la Curtea de Apel.

La 16 februarie 2023, în [dosarul profesorilor turci](#), judecătorii Curții de Apel Chișinău [au admis](#) cererea depusă de Galina Tufeci, soția unuia dintre cei șapte profesori turci înstrăinați ilegal din R. Moldova în septembrie 2018, anulând astfel ordonanța procurorului pe caz din 16 ianuarie 2020, prin care i-a fost retrasă calitatea de parte vătămată (pentru mai multe detalii, a se vedea [Buletinul CRJM nr.19](#) și [Apelul public al CRJM](#)). Dosarul va fi remis Procuraturii municipiului Chișinău pentru înlăturarea încălcărilor în privința Galinei Tufeci.

În perioada 23 – 24 februarie 2023, echipa CRJM a organizat un [atelier de instruire](#) în domeniul standardelor internaționale cu privire la conceptul de Apărător al Drepturilor Omului (ADO). Beneficiarii instruirii au fost, în principal, angajații [Oficiului Avocatului Poporului](#) (Ombudsman) și colegii din cadrul societății civile de la [Centrul de Informare și Documentare privind Drepturile](#)

Copiilor. Instruirea a fost facilitată de experții internaționali din cadrul **Comisiei Internaționale a Juriștilor (ICJ)**. În cadrul evenimentului, beneficiarii au avut ocazia să participe la exerciții practice ce țin de identificarea, monitorizarea, raportarea și protecția cazurilor ADO.

I ECHIPA CRJM

Ilie CHIRTOACĂ
Președinte

Aurelia CELAC
Manager financiar și contabil

Daniel GOINIC
Director de Program

Olga CORTAC
Directoare a Serviciului Administrativ

Vladislav GRIBINCEA
Director de Program

Alina FRIMU
Asistentă a Serviciului Administrativ

Oxana BRIGHIDIN
Consilieră juridică

Dumitru JOMIR
Coordonator de Comunicare

Victoria MEREUȚĂ
Consilieră juridică

Daniel STANCIU
Specialist în Comunicare

Andrei NASU
Consilier juridic

Acest buletin informativ a fost elaborat cu sprijinul financiar oferit de Departamentul de Stat al Statelor Unite ale Americii. Opiniile, constatările și concluziile formulate în document aparțin CRJM și nu reflectă în mod necesar poziția Departamentului de Stat al Statelor Unite ale Americii.

CENTRUL DE RESURSE JURIDICE DIN MOLDOVA

str. A. Șciusev 33,
MD-2001, Chișinău,
Republica Moldova

+373 22 84 36 01

+373 22 84 36 02

contact@crjm.org

www.crjm.org

crjm.org

crjmoldiva

